

บทที่ 3

แนวโน้มโลกและประเทศ

ระดับการพัฒนาด้านของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาประเทศโดยดัชนีวัดผลการพัฒนาคน (Human Development Index : HDI) ของ UNDP ที่วัดด้านสาธารณสุข การศึกษาและมาตรฐานความเป็นอยู่ สรุปได้ว่า ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาในระดับกลาง โดยในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ค่าดัชนีการพัฒนาด้านของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากค่าดัชนี 0.614 ในปี 2518 เป็น 0.749 ในปี 2538 และ ในปี 2548 มีค่าดัชนีเท่ากับ 0.778 อยู่อันดับที่ 73 จาก 177 ประเทศ ซึ่งสูงกว่าจีน (85) เวียดนาม (108) แต่ต่ำกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย อาทิ ญี่ปุ่น (11) เกาหลี (18) และ สิงคโปร์ (25)

การพิจารณาระดับการพัฒนาด้านต่างๆ ของประเทศไทยกับนานาประเทศ โดยสถาบันอื่นๆ อาทิ สถาบัน IMD WEF และ OECD พบประเด็นสำคัญคือ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยในปี 2548 อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 8.5 ปี เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์ที่มีค่าเฉลี่ยประมาณ 10-12 ปี ขณะเดียวกัน การประเมินเชิงคุณภาพการศึกษาที่สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันของประเทศไทยยังล้าหลังกว่าประเทศมาเลเซียและอินเดีย แต่ดีกว่าฟิลิปปินส์ จีน เกาหลี และอินโดนีเซีย ขณะที่ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานไทยยังต่ำคิดเป็น 6.2 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อชั่วโมงเมื่อเทียบกับมาเลเซีย เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และญี่ปุ่นที่มากกว่า 11 เหรียญสหรัฐ

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาซึ่งประเมินจากค่าผลสะสมทางการศึกษา หรือระดับความรู้ทักษะในระดับสูงสุดของคนไทยทั้งประเทศ โดยวัดจากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย พบว่า เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 6.3 ปีและ 7.8 ปี ในปี 2543 และปี 2546 เป็น 8.5 ปี ในปี 2548 แต่ยังไม่ถึงระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี สิงคโปร์

การเร่งรัดยกระดับการศึกษาของแรงงานไทยที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 35.6 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 39.8 ในปี 2548 ขณะที่ความต้องการของกำลังคนระดับกลางภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมมีถึงร้อยละ 60 จึงจำเป็นต้องเร่งผลิตกำลังคนระดับกลางโดยเฉพาะสายอาชีพ เพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยสำหรับกำลังคนระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ยังคงขาดแคลนมาก โดยมีกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทำงานด้านการออกแบบและการวิจัยและพัฒนาไม่ถึงร้อยละ 2.0 ขณะที่บุคลากรด้านกาวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศมีเพียง 6.7 คนต่อประชากรหนึ่งคน

การลงทุนวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถึง 7 เท่า คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.26 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นข้อจำกัด

ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ รวม 61 ประเทศโดยสถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการ(Institute for Management Development : IMD) พบว่าอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยได้ปรับดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากอันดับที่ 31 ในปี 2545 มาเป็นอันดับที่ 27 ในปี 2548 สำหรับปี 2549 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับลดลงเป็นอันดับที่ 32 ขณะที่สหรัฐอเมริกา ฮังการี และสิงคโปร์ยังคงครองอันดับ 1-33 ตามลำดับ ส่วนญี่ปุ่น จีน มาเลเซีย และอินเดียประสบความสำเร็จในการแข่งขันสูงขึ้น ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้อันดับของประเทศไทยลดลงมาจากปัจจัยการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านประสิทธิภาพของภาครัฐที่มีอันดับต่ำลงจากอันดับที่ 7 และอันดับ 14 ในปี 2548 มาเป็นอันดับที่ 21 เช่นเดียวกัน ในปี 2549 นอกจากนี้ ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอันดับต่ำลงเล็กน้อยจากอันดับที่ 47 เป็นอันดับที่ 48 ส่วนปัจจัยด้านประสิทธิภาพภาคเอกชนมีอันดับคงที่เมื่อเทียบกับปี 2548 คือ อันดับที่ 28

โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของไทยต่างอยู่ในระดับต่ำและตกเป็นรองประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่งทางการค้า อาทิ ความสามารถในการซึมซับเทคโนโลยี (Technology Absorption) ที่ต่ำกว่าสิงคโปร์ เกาหลีและมาเลเซีย มีปัญหาการขาดแคลนนักวิจัย ครู อาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีสัดส่วนนักวิจัยต่อประชากรเพียง 6.7 คนต่อประชากร 1 หมื่นคนในปี 2546 เทียบกับสิงคโปร์ที่มีสัดส่วนนักวิจัยต่อประชากร 47.8 คนต่อประชากร หมื่นคน นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 0.26 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดในแผน (เท่ากับร้อยละ 0.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ) เป็นต้น ล้วนชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งลงทุนพัฒนาฐานความรู้และนวัตกรรม